

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів *VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії»* представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ № 1. АНАЛІТИКА ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Городнюк Людмила

СВОБОДА ЛЮДИНИ У ДОБУ ЦИФРОВОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ..... 13

Іщенко Анна, Петінова Оксана

СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО СНАТGPT ТА ІНШИХ AI-
ІНСТРУМЕНТІВ (на основі результатів проведення соціологічного
дослідження)..... 17

Цілина Діана, Ладонько Людмила

РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО
УПРАВЛІННЯ..... 22

Крохмаль Олександр

АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ ТА
САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ..... 25

Rybka Nataliia, Mishuk Alisa

YOUNG GENERATIONS AT WORK: SECURITY RISKS FOR THE
NATION..... 28

Калініна Аліса, Незвінська Віолетта

УКРАЇНА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПОЛІТИЧНІ ТА
КУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ..... 32

Десяткіна Аліка

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МУЗИКА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ
СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН..... 37

Макіша Ілона, Ладонько Людмила

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРОСТОРУ В
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ЯК УМОВА СОЦІАЛЬНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ..... 40

Жаб'юк Діана

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ КРИМСЬКИХ ТАТАР У
КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНИ..... 42

ІЩЕНКО АННА

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність
035 «Філологія», факультет іноземних мов

ПЕТИНОВА ОКСАНА

докторка філософських наук, професорка кафедри філософських і
соціологічних студій та соціокультурних практик
*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*

**СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО CHATGPT ТА ІНШИХ AI-ІНСТРУМЕНТІВ
(на основі результатів проведення соціологічного дослідження)**

Темпи сучасного життя вимагають обробки величезної кількості інформації, якої за існування останніх років було створено більше, ніж будь коли за існування людства. Втім, інтернет все ще залишається величезним сховком для неї та ледве охоплює десяту частину всієї інформації, що була накопичена людством. Втім, за останній час набули широкого розповсюдження інструменти генеративного ШІ, що здатні обробляти інформацію не гірше ніж за людину. Ця відносно нова технологія здобула своєї популярності серед молодого покоління, що має безпосередній доступ до мережі інтернет. Проте масовий вплив, можна спостерігати вже сьогодні, з чого випливає логічне занепокоєння, про можливість бути заміненим машиною. Відповідно, постає досить нагальне поле для досліджень – дослідити ставлення молоді до генеративних інструментів ШІ, що і зумовлює тематику цього дослідження.

Штучний інтелект як поняття знаходив своє відображення із самого початку у ґрунтовні кількості робіт, присвячених розгляду різних його аспектів. Наприклад, можливості його використання широкого розглядаються у педагогічній сфері, наприклад С. Кротова розглядає його використання для розвитку обдарованих дітей, у колективній монографії «Стратегії розвитку штучного інтелекту в Україні» розглядається програма залучення інструментів ШІ до звичайного життя українських громадян, О. Звенігородський зазначає більш технічний аспект, в той час як С. Стасевич – значення ШІ, його види та розвиток. Як зазначають вчені, штучний інтелект як явище є індикатором четвертої промислової революції (початок ХХст.), коли технології зливаються, а кордони стираються [2, с. 244]. ШІ як поняття було введено в науковий обіг у серпні 1955 року Джоном Макартні у заявці на грант Дармутського університету [5]. На семінарі наступного року були винайдені деякі положення, характеризували майбутні аспекти досліджень:

1. Автоматичні ЕОМ. Головною перешкодою є не брак машинних можливостей, а наша нездатність писати програми, використовуючи всі можливості, які ми маємо.

2. Як можна запрограмувати комп'ютер на використання мов, адже вважалось, що значна частина людської думки складається з маніпулювання словами відповідно до правил міркування та правил припущень

3. Нейронні мережі – Як набір гіпотетичних нейронів можна організувати так, щоб формувати поняття.

4. Теорія визначення тривалості розрахунку. Потрібен якийсь критерій визначення ефективності розрахунку. Для визначення ефективності обчислень необхідно мати під рукою метод вимірювання складності обчислювальних пристроїв.

5. Самовдосконалення. Справді розумна машина виконуватиме діяльність, яку найкраще можна описати як самовдосконалення.

6. Абстракції. Потрібно класифікувати абстракції і описати машинні методи формування абстракцій із сенсорних та інших даних.

7. Випадковість і творчість. Різниця між творчим мисленням і уявним компетентним мисленням полягає в додаванні певної випадковості. Щоб бути ефективною, випадковість повинна керуватися інтуїцією. Іншими словами, обґрунтована здогадка чи передчуття включають контрольовану випадковість у впорядковане мислене [2, с. 244].

Сама ідея розвитку машинного інтелекту належить А. Тюрінгу, що вперше поставив питання «Чи можуть машини думати?» та запропонував свій знаменитий експеримент. Після вдалого розшифрування ENIGMA іншою машиною, стало відомо, що це не є мрією, а може стати реальністю

Загалом а сучасному етапі розвитку науки вчені виділяють декілька етапів розвитку ШІ інтелекту, серед яких виділяються:

1. Рання історія ШІ. Характерними для цього періоду вважають науковий доробок А. Тюрінга та дослідження М. Мінського моделей нейронів присвячених спробі зімітувати роботу люського мозку [4, с. 2-6].
2. Середні віки розробки ШІ. У цей період набуває активного розповсюдження ідея про здатність ШІ думати як людина, що насправді більше схоже на «спробу змусити літака літати як птах», що в свою чергу є ігноруванням переваг різних типів мислення [4, с. 2-6] .
3. Темні віки досліджень ШІ (початок 1970-хх років). Сфера розвитку ШІ зазнає чималої критики з боку М. Мінського та С. Пейпена, що довели, що перцептрони не здатні узагальнювати інформацію взагалі, що унеможливило розв'язання деяких простих задач. Також у цей же час вчені зіткнулись із низкою фундаментальних обмежень, що були спричинені фізичною недосконалістю інструментів ШІ: недостатня потужність, нестача швидкості, невідповідність задачі здоровому глузду [4, с. 2-6] .

4. Відродження ШІ (1980-ті роки). На відродження ШІ в свій час вплинули три загальних чинники: практичний підхід вчених, та повне повне відкидання всього філософського аспекту та зосередження на його практичній розбудові. Третім невід'ємно важливим чинником зазначається поширення роботехніки, що започаткувало нову парадигму [4, с. 2-6] .
5. Наші дні. Від 1990-х було досягнуто багато важливих результатів. Наприклад:
 - a) 11 травня 1997 року: Деєр Блує став першим комп'ютером, що переміг чинного чемпіона світу з шахів Гаррі Каспарова [6, с. 6].
 - b) 14 березня 2002 року: Кевін Ворвік уперше нап'ямую з'єднав людську нервову систему з комп'ютером, створивши нову форму ШІ [4, с. 6].
 - c) 8 жовтня 2005 року: робот Стенфордського університету виграв DARPA Grand Challenge, проїхавши 131 мілью автономно у пустелі [4, с.7].
 - d) 2009 рік: проєкт Blue Brain успішно змодельовав частину кори мозку щура.

Якщо зазначити питання використанні ШІ в Україні, то відповіддю на нього слугуватиме колективна монографія «Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні», в якій перш за все регламентується необхідність взяти ШІ під державний контроль та пропозиції використання ШІ у всіх сферах: медичній, освітній, науковій, сфері збройних сил, сфері телекомунікації, сфері екології, сільського господарства [3].

Першою сферою, де інструменти ШІ уже набувають широкого розповсюдження, стала освіта. Наприклад, інструменти ШІ можуть бути широко використані для персоналізації навчального матеріалу, автоматизації перевірки домашніх завдань, сприяння зацікавленості серед обдарованої молоді тощо. Проте як зазначають дослідники, розповсюдження штучного інтелекту в освіті може спричинити рівень зниження навичок, що необхідні для розвитку когнітивних та інтелектуальних здібностей. Прикладом може слугувати помітне зменшення необхідності в запам'ятовувати фактів, що можуть бути легко знайдені та перевірені, може знизити можливості розвитку критичного мислення та аналітичних навичок у молоді. Також важливим аспектом є зниження соціальних навичок через нестачу живого спілкування [1, с. 156].

Також відповідно інструменти ШІ можуть викликати значні етичні дилеми. Як зазначає О. Кротова, «алгоритми машинного навчання можуть бути залежними від некоректних чи необ'єктивних даних, що може викликати несправедливість і дискримінацію. Для молоді, яка є активістами з соціальних і політичних питань, це може стати глузуванням їхніх зусиль» [1, с. 156].

Також відповідно можна спрогнозувати і негативні наслідки використання ШІ, серед яких доцільно назвати

- когнітивна залежність – схильність сприймати відповіді систем як остаточну істину;
- зниження мотивації до самостійного навчання;
- порушення академічної доброчесності при виконанні письмових робіт;

- ризик поширення недостовірної інформації через неточність або упередженість моделей.

Сучасні інструменти ШІ застосовуються у багатьох галузях суспільного життя. Вони сприяють автоматизації виробничих і управлінських процесів, підвищують ефективність енергетики, транспорту, телекомунікацій, агросектору, медицини та екології. ШІ здатен допомагати у прийнятті стратегічних та тактичних рішень, аналізі ризиків і кіберзагроз, моделюванні складних систем та оптимізації ресурсів. Разом із цим, активне впровадження ШІ в освіту, медицину та інші сфери пов'язане з низкою соціально-етичних та когнітивних викликів. Зокрема, використання ШІ може призводити до когнітивної залежності, зниження мотивації до самостійного навчання, порушення академічної доброчесності, ризику поширення недостовірної інформації та виникнення дискримінаційних алгоритмічних рішень. Таким чином, розвиток штучного інтелекту є стратегічно важливим для України, оскільки дозволяє підвищити ефективність роботи державних, промислових і соціальних систем, одночасно створюючи виклики щодо етичного використання та контролю технологій. Досягнення поставлених цілей потребує інтегрованого підходу, що поєднує наукові дослідження, технологічні інновації та нормативно-правове регулювання, забезпечуючи стійкий та безпечний розвиток суспільства у цифрову епоху.

Під час проведення дослідження було висунуто такі гіпотези:

1. Штучний інтелект широко використовується молоддю у повсякденному житті, навчанні та професійній діяльності.
2. Приблизно половина респондентів не перевіряє достовірність інформації, отриманої від систем ШІ.
3. Молоде покоління може користуватися сервісами на кшталт Character.AI, проте більшість вважає, що такі інструменти не здатні повністю замінити живого співрозмовника чи терапевта.
4. Молодь користується не лише чат-ботами (зокрема ChatGPT), а й вбудованими функціями на основі ШІ (наприклад, транскрибування тексту, покращення фотографій), хоча робить це значно рідше.
5. Молодь вважає, що впровадження інструментів штучного інтелекту переважно призведе до скорочення кількості робочих місць та матиме негативні економічні наслідки.
6. Загалом ставлення до технологій штучного інтелекту є позитивним: респонденти відзначають економію часу та зручність у використанні, проте близько половини висловлюють занепокоєння щодо можливої заміни певних професій цими технологіями.

Перша гіпотеза підтвердилась. Згідно з результатами опитування, найчастотнішою відповіддю на питання стало навчання (87,1) та сфера самоосвіти (38,7%) а на третьому місці залишилась робоча сфера (38,7%).

Також молодь зазначає, що серед інструментів ШІ найбільше використовуються Chat GPT, Gemini та Copilot (90, 3%, 71%, 22,6%).

Гіпотеза частково підтвердилась. опитувані реципієнти у кількості 38,7% перевіряють інформацію у 80% випадків, відповідно у 60% за результатами опитування респонденти натикаються на недостовірну інформацію (54,8%). Більшість респондентів (45%) не довіряють у ШІ у важливих питаннях, проте використовують його для швидкого пошуку інформації за умови наступної перевірки.

Третя гіпотеза підтвердилась. Третина респондентів (32,2%) користувались ботами, що використовуються у комунікативних цілях (Character. AI), проте вважають, що якість спілкування в середньому 4/10 (12,9%) з тих, що користувались. Якщо йдеться про інші інструменти ШІ, більшість респондентів (61,3%) не використовують їх з комунікативними цілями, проте спілкування оцінюється на 6,6 балів, що уже є значно вищим показником. Переважна більшість зазначає, що ШІ не зможе замінити людину. З цього випливає, що значна частина молоді, що використовують інструменти ШІ не вважають, що ним можна замінити реальну людини.

Четверта гіпотеза підтвердилась. Відповідно до результатів питання про вплив інструментів штучного інтелекту, респонденти чітко висловлюють однозначність з приводу значного впливу ШІ (58,1%) та (67,7%) зазначають ґрунтовну зміну економічної сфери та подальше скорочення робочих місць (71%). Відповіді на ці питання є індикаторами занепокоєння стосовно майбутнього, а небажання мати справу з ШІ замість людини (87,1%) є небажанням становлення цього майбутнього реальністю.

П'ята гіпотеза підтвердилась. Переважна більшість опитуваних (58,1%) користуються вбудованими у додатки інструменти штучного інтелекту, в більшості випадків для сприяння комунікації іноземною мовою або для перекладу (67,7%) та транскрибування аудіо або конвертації голосових повідомлень у текст (51,6%). Хоча виконання завдань є досить високим (7 із 10 балів), у більшості випадків користувачам доводиться перероблювати результати.

Шоста гіпотеза частково підтвердилась. За результатами опитування було встановлене загально нейтральне ставлення (54,8% опитуваних) з позитивною динамікою (38,7%), що свідчить про загальне задоволення респондентів використанням інструментами. При цьому (38,7%) мають побоювання стосовно можливості бути заміненим ШІ. Серед найбільших переваг використання ШІ виділяють економію часу, швидкий доступ до інформації та зручність в використанні рутинних процесів. Відповідно до цього, можна стверджувати, що використання ШІ має позитивний вплив на реципієнтів, також переважна більшість отриманій інформації (71%) ще третина не використовує ШІ через брак емоційності, з чого можна зробити висновок, що молоде покоління використовує ШІ як інструмент досить

свідомо, проте активно, що в свою чергу і призводить до різної категорії наслідків.

Отже, відповідно до результатів дослідження, можна чітко проспостерігати інтегрованість інструментів ШІ у всі сфери життя: робочу, навчальну, сферу комунікації, психологічної підтримки. Водночас молодь ставиться з обережністю до них, зважаючи на можливі ризики та використовуючи доступні переваги. Отже, молодь ставиться із обережністю до інструментів ШІ, проте активно його використовує, що має наслідки у теперішньому та буде мати наслідки у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кротова О. Значення штучного інтелекту для обдарованої молоді. Українські студії в європейському контексті. 2024. Т. 9. С. 151–160.
2. Стасевич С., Голодовська О. Штучний інтелект: історія та становлення. Інформаційні технології та суспільство. 2025. № 1(16). С. 242–248.
3. Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні : монографія / ред. А. Шевченко. Київ : Наука і освіта, 2023. 305 с.
4. Warwick K. Artificial intelligence the basics. Abingdon : Routledge, 2012. 179 p.
5. McCarthy J.A proposal for the dartmouth summer research project on artificial intelligence. University of Leeds. 1996. URL: <https://www-formal.stanford.edu/jmc/history/dartmouth/dartmouth.html>
(дата звернення: 15.10.2025)

ЦІЛИНА ДІАНА

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність
028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

ЛАДОНЬКО ЛЮДМИЛА

докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри
мистецьких дисциплін,

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів, Україна*

РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

На думку авторів [1] «соціальне управління – це вид діяльності, вираженої у цілеспрямованому й організуючому впливі, що здійснюється з метою забезпечення узгодженості і впорядкованості спільних дій людей та їх колективів в інтересах ефективного розв’язання завдань, що стоять перед ними».

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.